כפר עולמי · יחידה 3: אי־שוויון מרחבי · חוברת קטנה

גלעין ושוליים

חוברת תלמיד · **בסיסי**

למה במקום אחד הכול קרוב – ובמקום אחר הכול רחוק?

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: המרכז ומה שמסביב
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

אזור שוליים
אזור רחוק מהמרכז, עם פחות שירותים.
לדוגמה: יישובים בנגב ובגליל

אזור גלעין
המרכז של המדינה, שבו הכול קורה.
לדוגמה: אזור המרכז סביב תל אביב

הגירה פנימית
מעבר דירה בתוך אותה מדינה.
לדוגמה: צעירה עוברת מהגליל לעיר במרכז

מאזן הגירה
כמה באו לגור פחות כמה עזבו.
לדוגמה: באו 300 ועזבו 500 – מאזן שלילי

עיירת פיתוח
עיירה חדשה שבנו רחוק מהמרכז.
לדוגמה: עיירה בנגב שהוקמה לעולים

פיזור אוכלוסייה
לעודד אנשים לגור גם רחוק מהמרכז.
לדוגמה: הקמת יישובים חדשים בדרום ובצפון

הטבות מס
משלמים פחות מס אם גרים במקום מסוים.
לדוגמה: מפעל בשוליים שמשלם פחות מס

נגישות לשירותים
כמה קל להגיע לרופא, ללימודים ולעבודה.
לדוגמה: שעה וחצי נסיעה לבית חולים גדול

קוראים

המרכז ומה שמסביב

בכל מדינה יש מקום שבו "הכול קורה". גרים שם הרבה אנשים. יש שם בתי חולים גדולים, אוניברסיטאות והרבה עבודה. זה אזור הגלעין. יש שם גם פקקים ודירות יקרות.

רחוק מהמרכז יש אזורי שוליים. גרים שם פחות אנשים. יש פחות עבודה, והדרך לבית חולים ארוכה. אבל יש שם נוף יפה, שקט ודירות זולות. בישראל, המרכז הוא סביב תל אביב. הנגב והגליל הם אזורי שוליים.

הרבה צעירים עוזבים את השוליים. הם עוברים למרכז כדי ללמוד ולעבוד. המדינה מנסה לעזור לשוליים. היא בונה כבישים ורכבות, מכללות ומפעלים. כך יותר אנשים ירצו לגור גם רחוק מהמרכז.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. אזור גלעין	**א.** אזור רחוק מהמרכז, עם פחות שירותים.
2. אזור שוליים	**ב.** מעבר דירה בתוך אותה מדינה.
3. מאזן הגירה	**ג.** לעודד אנשים לגור גם רחוק מהמרכז.
4. הגירה פנימית	**ד.** המרכז של המדינה, שבו הכול קורה.

5. פיזור אוכלוסייה

ה. כמה באו לגור פחות כמה עזבו.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: הטבות מס עיירת פיתוח נגישות לשירותים

1. מפעל בשוליים שמשלם פחות מס – זו דוגמה ל־_____
2. שעה וחצי נסיעה לבית חולים גדול – זו דוגמה ל־_____
3. עיירה בנגב שהוקמה לעולים – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה זה אזור גלעין?

א. מדבר ריק
ב. המרכז של המדינה, שבו הכול קורה
ג. אי קטן
ד. יער

2 מה יש בדרך כלל באזורי שוליים?

א. נוף פתוח ודירות זולות
ב. הרבה פקקים
ג. הכי הרבה אוניברסיטאות
ד. שדה התעופה הגדול

3 איפה נמצא אזור הגלעין בישראל?

א. באילת
ב. בנגב
ג. סביב תל אביב
ד. ברמת הגולן

4 למה צעירים עוזבים את השוליים?

א. כי יש שם יותר מדי עבודה
ב. כי שם רועש מאוד
ג. כי אין שם נוף
ד. כדי ללמוד ולעבוד במרכז

5 מה עוזר לשוליים?

א. כבישים, רכבות ומכללות
ב. סגירת בתי ספר
ג. פחות אוטובוסים
ד. הורדת מפעלים

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

		נכון	לא נכון
1	באזור הגלעין יש הרבה מקומות עבודה.		
2	באזורי השוליים גרים הכי הרבה אנשים.		
3	הנגב והגליל הם אזורי שוליים בישראל.		
4	באזור הגלעין הדירות זולות מאוד.		

חלק ג' – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 האם אתם גרים קרוב למרכז או רחוק ממנו? כתבו דבר אחד טוב במקום שבו אתם גרים.

התחילו כך: אני גר/ה... ומה שטוב אצלנו הוא...

2 מה הייתם בונים ביישוב רחוק כדי שאנשים ירצו לגור בו?

התחילו כך: הייתי בונה... כי...

כרטיס יציאה – גלעין ושוליים

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 אזור גלעין הוא...

2 דבר טוב באזורי השוליים: ...

3 מה עוזר לצמצם פערים?

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה